

Tézy na štátne skúšky pre bakalársky študijný program *filozofia* akademický rok 2022/2023

Tézy sú podkladom pre prípravu študenta na štátnu skúšku. Vymedzujú obsah a rozsah požadovaných vedomostí, ktorých inteligentné porozumenie má študent preukázať na skúške. Od študenta sa očakáva, že oblasť vymedzená tézou je zvládnutá prostredníctvom **kvalitnej znalosti príslušnej povinnej a primeranej znalosti odporúčanej literatúry**. Samotné tézy sú formulované tak, aby študentovi umožnili prezentovať svoje schopnosti analytického a syntetického uvažovania v kontexte viacerých absolvovaných predmetov.

Študent bude odpovedať vždy na jednu otázku (napr. 1.1 alebo 1.2, čiže z prvej otázky prvú tézu alebo z prvej otázky druhú tézu a pod.) z každého z troch okruhov (z každého okruhu si vyťahne jednu otázku). Okruhy sú: **teoretická filozofia, praktická filozofia a dejiny filozofie**.

Teoretická filozofia

1. Logika

Téza č. 1: Výroková logika (druhy výrokov a spojok; $\sim$, $\&$, $\vee$, $\rightarrow$, $\leftrightarrow$; tabuľková metóda; tautológia, kontradikcia, neutrálna formula; dôkazy; základné pravidlá odvodzovania). Deduktívne a nededuktívne uvažovanie (redukcia, analógia, neúplná indukcia; úplná indukcia).

Povinná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied V.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 1, s. 91-103;
CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied VI.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 2, s. 201-203.
GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.) Bratislava : IRIS, 2003, s. 57-74, s. 108-111.
Úvod do logiky (e-learningový kurz): prezentácie a prednášky.

Odporúčaná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied III.“ In: *Organon F*, roč. 7, 2000, č. 3, s. 326-337.
SMULLYAN, R.: *Navěky nerozhodnuto: Úvod do logiky a zábavný průvodce ke Godelovým objevům*. Praha : ACADEMIA, 2003, s. 25-55.

Téza č. 2: Predikátová logika (čím sa líši od výrokovovej a subjekt-predikátovej logiky; jazyk predikátovej logiky (PL); formalizácia v jazyku PL; 4 základné odvodzovacie pravidlá v PL)

Povinná literatúra:

GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.) Bratislava : IRIS, 2003, s. 159-79, s. 192-199.
VOLEK, P.: *Úvod do logiky a metodológie vied*. Bratislava : Update Studio, 1999, s. 90-101.
Úvod do logiky (e-learningový kurz): prezentácie a prednášky.

Odporúčaná literatúra:

NEWTON-SMITH, W.H.: *Logic: An Introductory Course*. London : Routledge, 1999, s. 106-140.
CMOREJ, P.: *Úvod do logickej syntaxe a sémantiky*. Bratislava : Iris, 2001.

2. Filozofická antropológia

Téza č. 1: Sloboda človeka a jeho náboženstvo

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Možnosti človeka*. Badín : KSEFX, 1997.

JASPERS, K.: *Úvod do filozofie*. Praha : OIKOYMENH, 1996, s. 46-52.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 89-103, 186-192.

BARBÒOVA, F. R.: *Základy filozofickej antropológie*. Ružomberok : FF KU, 2008, s. 177-212.

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 69-93.

SOKOL, J.: *Filozofická antropológia*. Praha : Portál, 2002, s. 115-127.

Téza č. 2: Podstata človeka

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 127-157.

Odporúčaná literatúra:

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 33-49.

KENNY, A.: *Tomáš o lidském duchu*. Praha : Krystal OP, 1997, s. 114-140.

3. Epistemológia

Téza č. 1. Podmienky poznania, istota, evidencia, mienka, pochybovanie, skepticizmus

Povinná literatúra:

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999, s. 11-37.

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, s. 21-64.

Odporúčaná literatúra:

SIROVIČ, F.: *Ludské poznanie*. Nitra : SVD, s. 19-33, 92-125, 214-220.

DÉMUTH, A.: *Poznanie, vedenie alebo interpretácia?* Pusté Úľany : Schola Philosophica, 2009, s. 16-57, 189-209.

Téza č. 2: Korešpondenčná, koherenčná, konsenzuálna, pragmatická teória pravdy

Povinná literatúra:

SOUSEDÍK, S.: Korespondenční teorie pravdy v oblasti empirického poznání. In: *Hledání pravdy o pravdě*. Svitavy : Trinitas, 2000, s. 13-28.

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999, s. 74-107.

Odporúčaná literatúra:

SIROVIČ, F.: *Ludské poznanie*. Nitra : SVD, s. 126-149.

KOLÁŘ, P.: *Pravda a fakt*. Praha : Filosofia, 2002, s. 71-99.

DÉMUTH, A.: *Poznanie, vedenie alebo interpretácia?* Pusté Úľany : Schola Philosophica, 2009, s. 210-233.

4. Metafyzika

Téza č. 1: Základy kategoriálneho systému a chápania príčin

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.2-1.3, s. 57-80, 84-100.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Metafyzika*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 47-73.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O jsoucnu a bytnosti. In: SOUSEDÍK, S.: *Jsoucno a bytí. Úvod do čtyř sv. Tomáše Akvinského*. Praha : Křesťanská akademie, 1992, s. 68-103.

Téza č. 2: Vzťah súcna a bytia, náuka o transcendentáliách

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.4, s. 106-122, 2.2, s. 156-163.

CORETH, E.: *Metafyzika*. Bratislava: TFTU, 1999, s. 89-112

Odporúčaná literatúra:

GILSON, E.: *Bytí a někteří filosofové*. Praha : OIKOYMENH, s.179-217.

BOGLIOLO, A.: *Ontológia*. Bratislava : RK CMBF UK, 1993, s. 65-80.

5. Filozofia náboženstva

Téza č. 1: Boh ako téma filozofickej teológie, problém teodícey, analýza jazyka o Bohu

Povinná literatúra:

COLE, P.: *Filozofie náboženství*. Praha: Portál, 2003, s. 81-96, 125-141.

SCHMIDT, J.: *Filozofická teológia*. Bratislava: Serafín, 2008, s. 15-20, 356-365.

Odporúčaná literatúra:

CARDAL, R.: *Bůh ve světle filosofie*. Praha: Krystal OP, 2001.

FUCHS, J.: *Filosofie 4. Bůh filosofů*. Praha: Krystal OP, 1997.

ROJKA, L.: *Filozofická teológia. I.,II*. Bratislava: TF TU, 2007.

Téza č. 2: Dôkazy existencie Boha (klasifikácia, komparácia, kritika)

Povinná literatúra:

COLE, P.: *Filozofie náboženství*. Praha: Portál, 2003, s. 17-60.

VOLEK, P. (ed.): Zmysel Tomášových rozumových ciest k Bohu a ich funkcia v teológii. In: VOLEK, P. (ed.): *Zborník filozoficko-teologických štúdií*. Badín: KSFX, 2002, s. 3-20.

Odporúčaná literatúra:

CARDAL, R.: *Bůh ve světle filosofie*. Praha: Krystal OP, 2001.
FUCHS, J.: *Cesta k důkazu Boží existence*. Praha: TRS, 1991.
ROJKA, Ľ.: *Filozofická teológia. I.,II.* Bratislava: TF TU, 2007.

Praktická filozofia

6. Etika

Téza č. 1: Kritériá morálneho hodnotenia ľudských skutkov

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 19-58.

Odporúčaná literatúra:

ANZENBACHER, A.: *Úvod do etiky*. Praha : Zvon, 1994. s. 13-128.
KUNA, M.: *Úvod do etiky cnosti*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 31-45.

Téza č. 2: Morálne princípy, praktická rozumnosť a morálne rozhodnutie „tu a teraz“

Povinná literatúra:

MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha : OIKOYMENH, 2004, s. 213-237.

Odporúčaná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 141-159.
AUBENQUE, P.: *Rozumnost podle Aristotela*. Praha : OIKOYMENH, 2003, s. 43-77.
KUNA, M.: *Úvod do etiky cnosti*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 31-83.

7. Bioetika

Téza č. 1: Vznik človeka a problém umelého oplodnenia, pokusov na embryách, umelé potraty

Povinná literatúra:

FISHER, A.: *Jednovaječná dvojčata a začátek individuálního lidského života*. In: *Scripta bioethica*, roč. 4, 2004, č. 1, s. 6-13.
ŚLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky*. Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 105-120, 135-161, 168-179.

Odporúčaná literatúra:

ONDOK, J. P.: *Bioetika*. Svitavy : Trinitas, 1999, s. 65-84.

HAŠKOVCOVÁ, H.: *Lékařská etika*. Praha : Galén, 2002, 3. vyd., s. 113-129.

Téza č. 2: Problém eutanázie

Povinná literatúra:

VOLEK, P.: *Prehľad argumentácie proti eutanázii a asistovanej samovražde*. In: *Medicínska etika a bioetika*, roč. 24, 2017, č. 1-2, s. 14-19.

KUHSEOVÁ, H.: *Dobrovolná eutanázie a ďalší lekárska rozhodování týkající se konce života: lékařům by mělo být dovoleno podat smrti pomocou ruku*. In: THOMASMA, D. C., KUSHNEROVÁ, T.: *Od narození do smrti.*, Praha : Mladá fronta, 2000, s. 251-261.

ŚLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky*. Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 234-254.

Odporúčaná literatúra:

VIRT, G.: *Žít až do konce*. Praha : Vyšehrad, 2000, s. 22-40.
KASS, L. R.: *Nepodám žádný smrtící lék. Proč lékaři nesmějí zabíjet*. In: THOMASMA, D. C., KUSHNEROVÁ, T.: *Od narození do smrti.*, Praha : Mladá fronta, 2000, s. 236-250.

8. Politická filozofia

Téza č. 1: Teórie spravodlivosti

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 113-140, (V. kapitola)
RAWLS, J.: *Teorie spravedlnosti*. Praha : Victoria Publishing, 1995, s. 17-32, 38-42 64-67, 92-95, 112-116.

Odporúčaná literatúra:

BARŠA, P.: *Teorie spravedlnosti Johna Rawlse*. In: *Politologický časopis*, 1995, No. 4, s. 339-351.
KOLLER, P.: *Nové teorie smlouvy*, In: BALLESTREM, K., OTTMANN, H. (eds): *Politická filosofie 20. století*. Praha : OIKOYMENH, 1993, s. 267-290.
MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha : OIKOYMENH, 2004, s. 284-297

Téza č. 2: Dobrý ľudský život, liberalizmus a tradícia

Povinná literatúra:

MACINTYRE, A.: *Transformácia liberalizmu na tradíciu*, In: GÁL, E., NOVOSÁD, F. (eds.):

O slobode a spravodlivosti. Bratislava : Archa, 1993, s. 173-199.

MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha :

OIKOYMENH, 2004, s. 238-262

Odporúčaná literatúra:

KIS, J.: *Současná politická filosofie*. Praha :

OIKOYMENH, 1997, s. 7-46.

KUNA, M.: *Etika a politika v perspektíve Alasdaira MacIntyry*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 60-92.

9. Filozofia práva

Téza č. 1: Tomášove chápanie práva a jeho dôsledky pre tvorbu, platnosť, záväznosť a kritiku pozitívnej legislatívy

Povinná literatúra:

ŠPRUNK, K.: *Tomáš Akvinský o zákonech v Teologické sumě*. Praha : Krystal OP, 2003, s. 17-25, 56-91 (STh otázky 90, 94-96).

Odporúčaná literatúra:

KRSKOVÁ, A.: *Dejiny politickej a právnej filozofie*. Trnava : Facultys Iuridica Universitas Tyrnaviensis, 2011, s. 179-189.

Téza č. 2: Procedurálna teória prirodzeného práva: morálka umožňujúca právo podľa Lona Fullera

Povinná literatúra:

FULLER, L.: *Morálka práva*. Praha : OIKOYMENH, 1998, s. 37-90.

Odporúčaná literatúra

LISSKA, A.: *Aquinas's Theory of Natural Law. An Analytic Reconstruction*. Oxford : Clarendon Press, 1996, s. 16-25.

10. Estetika

Téza č. 1: Umenie u Platóna a Aristotela.

Povinná literatúra:

Platón: *Ústava*, X, 593a-621d

ARISTOTELES: *Poetika*. 1448b4 – 1451a15

Odporúčaná literatúra:

KRATOCHVÍL, Z. – BOUZEK, J.: *Řeč umění a archaická filozofie*. Praha : Herrman a synové, 1995.

SCRUTON, R.: *Estetické porozumění. Eseje o filozofii, umění a kultuře*. Brno : Barrister & Principal, 2005.

SVOBODA, K.: *Vývoj antické estetiky*. In *Studie o počátcích uvažování o kráse v antickém Řecku*. Praha: VŠUP, 1997, s. 27-72.

Téza č. 2: Dve podoby teórie: umelecká kritika alebo hra, symbol a slávnosť.

Povinná literatúra:

NIEDERLE, R.: *Umělecká kritika*. In: *Pojmy estetiky: analytický přístup*. Brno : Masarykova univerzita, 2010, s. 19 - 38

GADAMER, H. G.: *Aktualita krásneho. Umění jako hra, symbol a slavnost*. Praha : Triáda, 2003, s. 27-52.

Odporúčaná literatúra:

GRAHAM, G.: *Filosofie umění*. Brno : Barrister & Principal, 2000.

SCHNEIDER, N.: *Dejiny estetiky od osvietenstva po postmodernu*. Bratislava : Kalligram, 2002.

ZUSKA, V.: *Estetika. Úvod do současnosti tradičné disciplíny*. Praha : Triton, 2001.

Dejiny filozofie

11. Antická filozofia

Téza č. 1: Jednota a mnohosť ako princípy vysvetľovania sveta v koncepciách predsokratovských filozofov

Povinná literatúra:

Antológia z diel filozofov. Predsokratovci a Platón, Bratislava 1998, s. 55-193.

Odporúčaná literatúra:

LABUDA, P.: *Úvod do antickej filozofie I. Zrod a vývoj ranej gréckej filozofie*. Ružomberok: Verbum, 2015, s. 68-198.

Téza č. 2: Človek a polis u Platóna a Aristotela

Povinná literatúra:

PLATÓN: *Dialógy, II. zv.*, Bratislava : Tatran, 1990, *Štát*, 427 d – 445 a, s. 134-157.

ARISTOTELES: *Politika* (III. kniha, kap. 4-10). Bratislava: KALLIGRAM, 2009, s. 103-118.

Odporúčaná literatúra:

COPLESTON, F.: *Dějiny filosofie I. Řecko a Řím*. Olomouc : Refugium, 2014, s. 299-325, s. 467-476.

12. Stredoveká filozofia

Téza č. 1: Tomáš Akvinský a Rajmund Lullus o človeku

Povinná literatúra:

CHABADA, M.: *Kapitoly z dejín stredovekej filozofie IV. Vrcholná latinská scholastika*.

Bratislava : Univerzita Komenského, 2021, s. 144-168.

VOLEK, P.: Predpoklady chápania človeka u Rajmunda Lullu. In: *Filozofia*, roč. 58, 2003, č. 4, s. 233-246.

VOLEK, P.: Základné aspekty filozofickej antropológie podľa sv. Tomáša Akvinského. In: *Filozofia*, roč. 54, 1999, č. 6, s. 377-389.

Odporúčaná literatúra:

VOLEK, P.: *Filozofia človeka podľa Tomáša Akvinského*. Ružomberok : Katolícka univerzita v Ružomberku, 2003, s. 232-239, 248-280.

Téza č. 2: Tomáš Akvinský a Machiavelli o vládnutí

Povinná literatúra:

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O kráľovství ke králi kyperskému. In: SOUSEDÍK, S.: *Texty k studiu středověké filosofie*. Praha : Karlova univerzita, 1994, I-IV., s. 27-67.

MACHIAVELLI, N.: *Vladař*. Praha : Ivo Železný, 1995, IX-XI. XV-XVI., s. 50-58, 71-75.

Odporúčaná literatúra:

SWIEŻAWSKI, S.: *Nový výklad sv. Tomáša*. Brno : Cesta, 1997, s. 162-167.

SIROVIČ, F.: *Dejiny filozofie II. Novovek - 1. časť*. Trnava : Dobrá kniha, 1997, s. 20-26.

13. Novoveká filozofia

Téza č. 1: Spor novovekého racionalizmu a empirizmu a jeho prekonanie v diele I.

Kanta. R. Descartes (metafyzické predpoklady teórie poznania, metodická pochybnosť, prvý princíp, dôkazy existencie Boha), J. Locke (tabula rasa, idey, teória sociálnej zmluvy) Filozofický projekt 3 kritik I. Kanta (Kritika čistého rozumu: apriórne formy nazerania. Kritika praktického rozumu: formálna a autonómna etika povinnosti. Kritika súdnosti: estetická a teleologická súdnosť).

Povinná literatúra:

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, 1997, s. 21-52.

LOCKE, J.: Rozprava o ľudskom rozume. In: *Antológia z diel filozofov. Novoveká empirická a osvietená filozofia*. Bratislava : Pravda, 1967, s. 53-78.

KANT, I.: *Prologomena ke každé příští metafyzice jež se bude moci stát vědou*. Praha : Svoboda, 1992, s. 32-47.

Odporúčaná literatúra:

RÖD, W.: *Novověká filosofie I*. Praha : Oikoymenh, 2001, s. 62-118.

RÖD, W.: *Novověká filosofie II*. Praha : Oikoymenh, 2004, s. 33-83.

JAESCHKE, A.: *Německá klasická filosofie I*. Praha : OIKOYMENH, 2015, s. 23-137.

SCRUTON, R.: *Krátke dejiny novovekej filozofie. Od Descarta po Wittgensteina*. Bratislava : Archa, 1991, s. 37-48, s. 93-116.

Téza č. 2: Filozofia existencie: K. Jaspers (filozofická viera, hraničné situácie, šifry), M. Heidegger (kritika metafyziky, kritika kategórií a ich nahradenie existenciálami, úzkosť, pobyt).

Povinná literatúra:

JASPERS, K.: *Šifry transcendencie*. Bratislava : KALLIGRAM, 2004, s. 9-36.

HEIDEGGER, M.: *Úvod k přednášce Co je metafyzika?* Praha : OIKOYMENH, 1993, s. 36-35.

Odporúčaná literatúra:

THURNHER, R., RÖD, W., SCHMIDINGER, H.: *Filosofie 19. a 20. století III. (Dějiny filosofie. Svazek 13)*. Praha : OIKOYMENH, 2009, s. 221-314.

PETŘÍČEK, M.: *Úvod do současné filosofie*. Praha : Herrmann a synové, 1997, s. 68-82.